

Гласна размишљања...

О БЕСМРТНИМ СМРТНИЦИМА РАДОМИРА МИЋУНОВИЋА.

По обиму невелика, а по регистру обухваћених имена, а нарочито по слојевитом значењу мисли и порука, нова књига Радомира Мићуновића, *Бесмртни смртници* се не може посматрати само као мали епиграматични именик његових пријатеља и(ли) оних који су му по духу и стварању блиски, а већ су одаво отишли у историју књижевности и културе српског народа, већ као лексикон дубокоумног промишљања о суштинским питањима људског постојања. То је поетски монумент непролазним вредностима и достигнућима људског духа и ума које песник ставља на пиједестал универзалне људске комуникације.

Његове песме се могу посматрати бар са неколико становишта књижевноисторијског и естетског вредновања. Пре свега ваља нагласити да садржина стихова нуди песникову визију света који се темељи и траје на делима великих стваралаца, који упућују човека на суштинска питања живота и помажу му да разуме неприкосновене законитости сопствене егзистенције. Притом он маркира њихов значај у развоју општих цивилизацијских вредности и даје суд о њиховом стварању са становишта културног и књижевноисторијског вредновања. Хвали и велича њихова дела, а не себе, иако је и сам, по снази својих стихова достојан пажње и хвале. И у овој збирци, као и његовим ранијим делима, препознаје се частан и самопРЕГОРАН рад, а то је оно што су неки данас склони да потцењују, а катkad и да презиру.

Језички израз Мићуновићeve реторике остварује се у метричко-ритамској организацији стихова сатканих на елементима усвојене прозодије – стандардног и логичког акцента. Версификациони структура стилског израза варира од лакокрилих дитирампских, везаних стихова, до засићеног, слоговима оптерећеног античког хексаметра. Своје логичке и емотивне погледе и представе, песник успешно заодева у примерену стилску форму која може задовољити укус сензибилног читаоца и интиуитивну спознају његових чула и читалачких афинитета.

Тематски оквир збирке испуњен је и маркиран делима и именом великана који су одавно отишли или тек закорачили у историју. У њиховом кругу Мићуновић је нашао сопствено уточиште и рај у коме се најбоље осећа и из којег га нико не може протерати. У том рају он исказује свој став не само према именима делатника, већ према значају њихових дела у развојним токовима српске књижевности и других области културе и уметности. Вук је мудрац који каже: "Пиши како чујеш, читај како пише", Доситеј, великан који је кликтао "Књиге, књиге браћо моја а не звона и прaporце" и који је "књигама уместо топова освајао велику Европу", просветитељ који је народ увераво да "Само простота и глупост задовољава се всегда при старинском остати", Његош "тaj господар пера и носилац мача", и "заувек овенчан својим Горским вијенцем" који је човеку указао да "слабостма смо земљи приковани", Достојевски који је опеван као "спаситељ светски", геније који је веровао да ће лепота спасити овај свет, Бора Станковић који је испевао жал за младошћу и дао апологију младости, нобеловац Иво Андрић, дубокоумни мислилац о суштини и неуништивости људског живота, који се непрестано осипа, али траје као на Дрини ћуприја, Бранко Мильковић, творац *Vatre и ништа*, песник кога је убила прејака реч, Бранислав Петровић "који није помишљао на извесни САНУ" и по коме је "нека добра биртија, од сваке Академије била битнија", Душко Трифуновић "поезијом што се труди да се увек воле људи", Мома Димић "сада у Миријеву (што се поноси њиме) – одсек библиотеке носи то светло име", који је својим гласом зрачио ведрину и знао да исправи чак и криву Дрину, Мирко Таталовић, коме ће се обратити: "Јер није лако, побро, уман и поштен бити" и др.

У певању Радомировом осећа се јасан беседнички тон, подигнут катkad до нивоа патетке или химничног расположења, божанству посвећених стихова. Када размишљамо о томе, не можемо а да се не присетимо Хомера, који је такђе високо ценио говорнички дар.

*Богови одиста човеку сваком не дају даре
Умилне своје, ни духа, лика, ни говора течна.
Један, изгледом својим слаб, али што год
Беседи, то љупкошћу му заодене Бог.*

У античкој реторици епидејтички говори су били инспирисани боговима, славним људима, а не ретко и животињама и стварима. У Мићуновићевим стиховима осећа се рефлекс античке патетичне, полетне, афективне и узвишене поезије, карактеристичне за стил и језик химне или оде. Хорске песме које су певане уз музичку пратњу, писао је Пиндар, као и неки његови савременици. Беседнички, свечани звук био је познат и у неким формама средњовековне књижевности, а нарочито се експонирао у поезији српских романтичарка, Бранка Радичевића (Петру Петровићу Његошу), Јована Јовановића Змаја (Побри Стеви Каћанском), Лазе Костића (Побри Јовану Јовановићу Змају), Милорада Поповића Шапчанина (Јовану Јовановићу Змају), и др.

Мићуновић учи, казује и поручује, али не саветује, његова реч нема призвук императива, јер он зна да савет паметном не треба давати, а луди га и онако не слушају. Природа је човеку дала два уха и два ока, а само један језик, а то значи да га је упутила да више посматра и слуша а мање да говори. Међутим, човек често, у разним приликама,

жели више да говори, а мање да гледа и слуша. Мићуновић је овај захтев природе схватио на најбољи начин. Он је пажљиви опсерватор који (п)осматра свет око себе и ослушкује сваки његов шум, гомила у себи утиске, размишља, апсорбује дарове природе и слаже их у сложевитост значења и порука у мноштво афористичких исказа који се уздижу изнад свакодевног и прозаичног и улазе у сферу општих мисаоних вредности.

Он пева о трошности човека, о вечности његовог духа; и настоји да проникне у суштину и смисао људског битисања, које је још увек мистика и скоро нерешива загонетка. Ко зна, можда ће се наши потомци чудити што ми данас остајемо немоћни пред тајнама људског живљења и немоћни пред мистиком вечности. Можда је мањи грех да не знамо него да грешимо, јер ако грешимо потомке на грешке наводимо. Ипак је он потомцима забаштинио све што је његово и наше, а што ће бити њихово, јер оно што је прошло сажима се са оним што је сада и наговештава оно што се тек наслућује и полако долази. Оно што је сасвим извесно, јесте спознаја да је материјално постојање човека кратко, а духовно – нешто што се тек предосећа. Колико ће неко живети и после смрти, знаће се тек доцније. Човек је несавршено биће и то је оно што се такође зна – а цео његов живот протекне између оног што жели и оног што мо ра. То је једна врста компромиса између стварног и жељеног, зато треба живети и за друге, а не само за себе, јер ћемо од живота добити само онолико колико другима дајемо.

Београд, 17. 11. 2018.

Проф. др Миомир МИЛИНКОВИЋ

Белешка о две збирке истог писца

ПОЉУБНЕ И ПОГУБНЕ ПОСЛАНИЦЕ

(Радомир Мићуновић: „Бесмртни смртници“, Издавачко друштво Лексика, Неготин 2018. и „Пољубне и погубне“, Свет књиге, Београд – 2018)

„Запажљиви су“, како би рекао Ролан Берт, насловни знаци обеју ових лепих, потребних иако невеликих обимом поетских књига (*Пољубне и погубне* песме – 76 странице, а *Бесмртни смртници* 62 странице). Запажљиво је и њихово тематско окружење: малтене свако слово, опортретисало наднасловника : нашег истакнутог , пре свега поету Радомира Мићуновића. По далеком саплеменику Његошевом вучини Мићуновићу, богме и овај наш „пјесник“ читав , вала, „полувијек“ умео је и да збори и да твори! О томе нас, као живи *memento*, обавештавају и библиографске белешке али, још више и управо многострano , портрети исписани од, понајвише такође знаних и песника и знанственика – од Пере Зубца до Добрашина Јелића. Би то, на неки нов и интересантан начин , братски реванш Мићуну за дужно идолопоклонство претечама и великанима – од Вука и Доситеја до Бране Петровића, Бранка Мильковића и других који се украсише ореолом и славе али и ... песничког мучеништва.

Овај бележник почесто воли да своје читаоце убеди ослањајући се на на мудријег од себе: да за приступ ваља испоштовати мисао Р. Шопенхауера да је сваки наслов, на неки начин, „монограм / монолог садржине“. Човек кад све материјално се строши и нестане, бесмртним постаје ако му дела живе у том – како Андрић нарече – „кршу и дивљини“ (*Мост на Жепи*, завршни обрис). Живи заправо та његова с м е л а м и с а о. Кад зађете у простране галерије српске духовности и поетске знаковности (а има ту и других јер су нашим пределима духа „одили“ и време собом, дабоме, узначили Крклец, његови Пазовчани, , интимуси с нишког Чайра, братственици „Славјани“ и сл.) уверићете се да је и сам Мићун живео, бар помало као некоћ Виктор Иго: богато унесен и другим везама везан с мноштвом душесличних. И за свакога је стихом исписао посетницу и речи за спомен и успомену. А писао их је као личнозналац, и у њих уткао, бар стих-два, националну књижевну историју. Наравно, далеко би нас свако прегледавање одвело и свело овај приказ на цитатологију. Видећете ако ова белешка буде само позивница за читање.

Пољубне и погубне песме су коауторски душерад. Четири мини – циклуса (Поред уводне песме *Дис/хармонија*, 6 песама под насловом *Милосне*, затим 5, односно ако се дода и фрагментисаних 5 које песник назива *Нељубавне*, а све су „само“ са по једним катреном, дакле укупно 20 стихова стихова буде их више и носе наслов *Вечите интиме, Заветне и Ноћ заувек 1 – 2* плус још три , а онда завршава *На крају свега* која почиње песмом *Тачка* (!), али и људском надом *Поново ћу доћи* још три). Невелики канционијер о љубави и пролазности, засенчен оним непознатим а, нажалост извесним, поетски је филигран песника „сложене једноставности“ (како је Никола Милошевић означио заувек поезију нпр. Стевана Раичковића) „старог барда“ и поетског протомајстора Радомира Мићуновића.

Нећемо се бавити другим делом ове, и с једне али и с друге стране посвећеничке књиге. Првосаговорник – и то је наш аутор – су медаља „они које је Радомир усликао из своје интиме. Исповедне су то „приче“ , јер кажу антрополози поетске науке, „прича је старија од поезије“ и све су озрачене позлатама познољубавним и – филозофски, наравно, загашеним руменилом живота. Зато су у осимбоженом загрљају нашле се и те две адверсативне речи: „пољубно“ и „погубно“! Моћ доброг песникована је, по науку готово свих правих зналаца књижевности, управо то јединство у супротности јер – и живот је у ствари такав! Ево и првих стихова. ДИС/ХАРМОНИЈА .

*Поезија и живот,
слобода и ћивот.*

*Опсена и занос,
Ерос и Танатос.*

А онда елегична рапсодија душе. *На крају пута, Исправка читуље,, Уместо епитафа, Тачка ...* Све је то најављено некако - још у песмама „пољубним“. Ето, чак чак у *Новољубним /1 до 5)* рапсод у сенку загледан пева:

Залубити се нагло

Представља велики датум.

Заједно дођу, понекад,

и ф о р т у н а и ф а т у м . (...)

Мајстор је мајстор! Минималиста, шкрт на речима –подсећамо да се овај **вејач овејане суштине** (Рабле) бавио животом, шахом и енigmatиком – за сопствени епитаф (Уместо епитафа) користи тек седам речи: *Био сам.*

Као да нисам.

A jesam.

Три дистиха „од“ пркоса и хорацијевско пушкиновског Exsegi monument, „**Памјатник је себја ваздигнул**“...) понављају управо пркос , а и свест о неузалудности певања , нажалост млађаног појца са Стражилова – неумрлог док се и љуби и песма поје кнез – песника Бранка. И после њега оног другог Бранка , с круном кнежевском. *Поново ћу доћи!* (Ми смо с разлогом , као и кад су неке претходне песме у питању, и на наслов ставили ускличник... пркоса!

*Поново ћу доћи са бујањем трава,
Са упорним ходом сањалице мрава.
Доћи ћу да кажем свакој доброј души,
Како љубав гради оно што смрт руши.
Поново ћу доћи јер песма је кадра
Да обнови живот ко зидине Скадра.*

А да том песничком, као и сваком неимарском делу, ни краја ни покора нема уверава нас људско памћење – баш као и пропадност свега што није, по Андрићу, смела људска мисао залутала у кршу и дивљини живота који је, рецимо А. Ками, доживео као апсурд кад се – цитирамо га „човек дода природи“, а Сизиф осмисли надом. У ове две невелике поетске песмарице искован је Мићунов и Бронзани коњаник и Хорацијев *Egzegi monument*. Јер, док је наш савременик наду налазио певајући о инобраћи и други су вајали његов лик по својој души. А када се зраци огледала укрсте и звуци слију настаје песма. Песма У СТВАРИ О ПЕСНИКУ . Њим самим и ЊИХ У НАМА

Миодраг Д. ИГЊАТОВИЋ

20.02.2019.g.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>